

Sociální normy, konformita a deviace

- kultura- řád - opírá se o normy – konformitu – očekávané jednání

Norma a odchylka

- Existence normy implikuje možnost porušení
- odchylka od normy – **deviace**
- odchylka od předepsaného jednání je sociální deviací

Všichni jsme devianty

- **většina z nás se někdy prohřešuje proti všeobecně přijímaným pravidlům**
- můžeme být taky deviantní v nějaké oblasti a úplně konformní v jiné

Sociální kontrola

- Socializace
- Sankce
- Prevence
- Široký komplexní pojem

příklad

- Film Přežít – legitimizace kanibalismu pro zachování života po zřícení letadla

změny způsobu trestání

- FOUCAULT – „Dohlížet a trestat“ začíná líčením toho jak byl v roce 1757 trestán muž před hlavní bránou chrámu v Paříži
- tělo bylo trháno kleštěmi, roztavené železo a horká smůla mu byly lity do ran, pak bylo jeho tělo vlečeno a roztrháno tahem čtyř koní
- vězení vcelku novodobá instituce trestu
- Předcházely tresty tělesné - trýznění těl - vsazení do klády, bičování, cejchování žhavým železem, věšení.
- Veřejně - podívaná divadlo, odsouzený někdy veřejně pronesl řeč, dav tleskal nadával
- -----
- s nástupem MS přibývá lidí, co nemohou nebo nechtějí hrát podle pravidel a hodnot vznikající MS - tedy tvrdá práce a za ni odměna
- vězení jako nástroj státu, trénink ne těl ale myslí - ducha lidí
- práce chudých tak může být přeměněna v kapitál

vysvětlení kriminality

- Proměňuje se historicky a kulturně
- **Patologické teorie kriminality** – kriminální individuum se od normálního odlišuje biologickými a psychologickými znaky
- Dědičné příčiny
- Biologický determinismus
- -----
- Versus
- Nové paradigma – etiketní teorie (labeling approach)
- Kriminalita není neutrální objektivní fakt. Ale je závislá na definicích individuí a na definicích způsobů jejich jednání
- všímá si majetkové a mocenské nerovnosti ve společnosti
- nerovnosti ovlivňují příležitosti, které jednotlivé skupiny mají ke spáchání trestné činnosti
- Nerovnosti ale také hrají roli v tom, co bude nebo nebude za deviantní označeno, a co bude potrestáno

Příklad vysvětlování kriminality žen

- Lombroso (konec 19/20 st.) - jsou to zakrnělé, retardované ženy a naštěstí jsou neatraktivní pro muže takže se nereprodukují
- Thomas (20. léta) - mentální a sexuální deviace
- Pollak (50. léta) - v domácnosti ideální podmínky - předstírat orgasmus a zakrývat menstruaci - tedy také maskovat kriminalitu
- hodně toho bylo vyvráceno, ale spousta takových tendencí je i dnes v kriminologii

Hlavní rozdíl je v tom, že ženy jsou ženy a muži jsou muži. Na tom se změnit nic nedá [...]. No podívejte se to máte tak, pokud se žena dopustí trestného činu, tak je nějak vyšinutá. Muži ve vězení, to jsou normální chlapi, co mají jen trošku posunutý ten hodnotový řád, to jsou lidi jako my. Žena páchající trestnou činností je totálně ujetá, vybočuje ze své přirozenosti. [...] To je vždycky něco patologického, to jsou spíš pošuci a magoři.

(ředitel mužské věznice, ČR)

Strukturní funkcionalismus a kriminalita (Durkheim)

- Pozitivní funkce patologie ve společnosti

Teorie kriminálních subkultur

- H. Becker – Outsiders
- příklad kuřáků marihuany

- **Příklad etiketizační teorie**
- **Dva gangy na střední škole v Americe (svatí a drsňáci)**